

Odreševanje človečnosti v deplasiranem svetu

Uroš Weinberger: Evolution Model, 2012

■ **Milček Komelj**, dr. znanosti in pesnik, je do upokojitve leta 2011 predaval na Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani. 10 let je bil predsednik *Slovenske maticе*. Je redni član *Slovenske akademije znanosti in umetnosti*, redni član *Evropske akademije znanosti in umetnosti* v Salzburgu in častni občan Novega mesta. Njegova bibliografija obsega nad 1500 objav, od tega več kot 30 knjig in vrsto katalogov.

Slika Uroša Weinbergerja (rojenega leta 1975) je zelo nazorna podoba, ki s svojim motivom opozarja bolj kot na blagodatni sodobnega elektronskega komuniciranja na tisti nevarnejši pol njegovega učinkovanja, ki ljudi odtuja od njihovega človeškega bistva, če jih že ne poneumlja.

K širokopotezno, že skoraj v duhu fotografske otrplosti upodobljeni figuri belo oblečene deklice, ob kateri kot priročen vesoljski čoln lebdi velikanski vijolični prenosni telefon, je slikar v jasno izrisan, nelagodno ubran ambient kot nekakšen opozorilni trak, vzeti iz sodobne civilizacije v duhu likovnega poparta, vključil segmentno obarvano plinovodno cev. Ta prirašča deklici iz ust, jo obdaja s svojimi zavoji ter kompozicijsko in pomensko povezuje s perspektivično pomanjšanim prizorom razkoračene opice v ozadju pred belo steno konstrukcijsko razčlenjenega industrijskega prizorišča. Prav tako nazorno naslikana opica, okrog katere lovkasto opleta ista cev, pa se oglašča z odprtim gobcem in se dotika cevi z nekakšno palico, kot bi poganjala njen ritmični vrtinec. A soočenje obeh bitij na tudi svetlobno kontrastni sliki zagotovo ne nakazuje, kako se je mogoče prek tehnoloških naprav sporazumevati z vsem živim, marveč opozarja, da lahko sodobna civilizacija človeka zastrupi ali celo poneumlja, predvsem pa mu jemlje svobodo, saj je človek s telefonom, ne le deklica, ki z zasvojenim pogledom pasivno zre vanj, lahko tudi nenehno nadlegovana žrtev, ki ji daje takt opičja pamet.

Seveda namen komentiranja take pomenko večplastne slike ni tovrstno presojanje, a vendar je podoba očitno usmerjena prav na opozarjanje o obsesivnih značilnostih sodobnega življenja, v katerem se zde elek-

tronska komunikacijska sredstva neizogibna; hkrati pa nam v času, ko se v kričeče pisane zanke tehnološkega potrošništva ujete človek vse teže zazre predvsem vase, lahko uničujejo življenje in celo povzročajo obsedenost oziroma uničujočo zasvojenost. S tem pa tako zasnovana slika nazorno izpričuje tudi težnjo vse številnejših sodobnih ustvarjalcev, ki se odzivajo na taka vpraša-

Skozi telefon se danes oglašajo informacije s svetovnega spleta ter poplava vsakršnih podob, tako da je telefonsko okno v svet, v kakršno slepo strmi uboga deklica, do danes preraslo že v vsemogočen pojav, od katerega postajajo ljudje vse bolj odvisni, morda celo prepričani, da s tem vse bolj obvladujejo vse na svetu, četudi so v resnici le vse bolj manipulirani, obvladovani in nadzirani.

nja svojega časa izrecneje angažirano in se danes tematsko vse pogosteje osredotočajo na medije, ki nas zasipajo z informacijami, med katerimi marsikdo ne razlikuje več med uporabnimi in resničnimi ter tistimi, ki našo notranjost samo smetijo, tako kot naše okolje onesnažujejo in ogrožajo tudi raznovrstne plinske cevi, skozi katere danes že malone dihamo ali se po njih celo 'pre-

hranjujemo', tako kot bela deklica na sliki. V znamenju tehnoloških sprememb se novih prijemov elektronskih medijev vse pogosteje poslužujejo tudi sodobni ustvarjalci, slikar Uroš Weinberger pa si je svoje opozorilo zamislil s klasičnimi sredstvi oljnega slikarstva, kot bi dokumentarno upodobil fantazijsko zamišljeno realnost in idejo slike prevedel v prisposobo, v kateri opica zagotovo nima pomena umetnosti kot posnemovalke narave, kakršno srečamo pri Michelangelu na ozadju Sužnjev, pa tudi ne simbolizira opičje stupidnih veljakov kot pri slikarju Jožetu Ciuhi, ampak predvsem nakazuje smer evolucije, ko lahko vse bolj izpopolnjena tehnologija pristaja tudi v opičjih rokah.

S tehnološko napravo, sodeč po motivu slike, se lahko ubada že vsaka razvneta 'opica', kar najbrž pomeni, da tehnologija prodira in dominira tudi na najnižji duhovni ravni, kakršno pojijo sodobne informacije, posebno vsakršni mediji. Med tovrstnimi napravami je očitno najprej prevladal in prvi osvojil ljudi (tudi ljudi kot opice) mobilitel. Sam ga na srečo še vedno nimam, spominjam pa se, kako je že pred desetletji na satirah, karikaturah in duhovitih slikah, naslikanih za nekdanji triennale humorja in satire *Aritas*, nekdanj kot osrednja tema o vseobvladujočih življenjskih pripomočkih, ki so nam na novo začeli krojiti življenje, izstopal prav brezžični telefon. Ta naprava je do danes postala tudi že tako 'pametna', da lahko nadomešča razmišljanje in nas nenehno informira ter zasipa z vsem mogočim, kar nam lahko uspava in poplitvuje duha, dušo in um. Skozi telefon se danes oglašajo informacije s svetovnega spleta ter poplava vsakršnih podob, tako da je telefonsko okno v svet, v kakršno slepo strmi uboga deklica, do danes preraslo že v vsemogočen pojav, od katerega postajajo ljudje

vse bolj odvisni, morda celo prepričani, da s tem vse bolj obvladujejo vse na svetu, četudi so v resnici le vse bolj manipulirani, obvladovani in nadzirani. Taka spoznanja pa se na zelo različne načine vse bolj razkrivajo tudi skozi umetnost.

Kritična zavest ob takih spoznanjih se kaže tako v bolj 'digitalno' obarvanem formalnem načinu kot z njim sprijetem motivnem sporočilu tudi v drugih, zlasti poznejših Weinbergerjevih delih, od katerih si jih nekaj lahko ta čas ogledamo na razstavi novejšega slovenskega slikarstva v ljubljanski Moderni galeriji. Razstava že z naslovom *Čas brez nedolžnosti* kaže na to, kako je danes svet kontaminiran in ogrožen, četudi je na njej izjemoma tudi kaka podoba čiste deviške lepote, dojete ob neokrnjenosti narave; sicer pa ljudje blodijo po svetovnem zemljevidu brez samozavedanja in smisla. Motivika na Weinbergerjevih slikah sooča ogrožene ljudi in sodobno stolpničarsko civilizacijo, vse na njih pa, četudi je v osnovi zasnovano v realni prepričljivosti, utripa podobno, kot utripajo podobe na ekranu, in tako učinkovito zrcali percepcijo sodob-

nega časa, kakršno nam vsiljujejo digitalni mediji. Nad ljudmi, ki se kopljejo v svetlobi nekakšnega bazena pred velemestom, ki jih odtuja od njihovega bistva, letijo droni, elektronske naprave, ki z nevidnimi očmi vse nadzirajo in najbrž sugerirajo tudi nenehno nevarnost, nanjo pa pri umetniku poleg značilnega 'cunamija' pogosto opozarjajo tudi plinske maske.

Spet na bolj ekološko angažiranih slikah na razstavi vidimo svet, ki ga ogroža in v temelju spreminja industrijska 'estetika' orjaških cevastih napeljav in vsakršnih prometnih naprav. Pomenljivo pa je, da tovrstne podobe, pri tem ko polemično ali kako drugače kažejo na prevlado elektronike in posegov v naše življenje, spričo sicer prevladujočih likovnih instalacij in računalniškega ustvarjanja vendarle na novo izpričujejo neuničljivo veljavo dosedanjega slikarstva v klasičnih ali tradiciji prilagojenih tehnikah. Tako slikarstvo še vedno temelji na osebni percepciji in ustvarjalnem procesu, ki prevaja umetnikovo doživljanje in komentiranje sveta z neposrednim dotikom platna prek ustvarjalne roke in ne le prek brezču-

tnih elektronskih posredovalcev.

Oznanjanje smrti slikarstva, ki so jo napovedovali, tako kot konec zgodovine in podobno, je že spričo takih del nesmiselno. Gotovo se, tako kot vsak čas, tudi v današnji likovni umetnosti zrcalijo sodobne tegobe in tehnološke novosti. A umetniki se lahko nanje odzovejo povsem različno: lahko jih že v načelu zavračajo, si jih ustvarjalno prilagodijo, tako kot si je Uroš Weinberger na novejših slikah računalniške učinke svetlobe na ekranu, ali jim nasedejo, da zasvojijo tudi njihovo zavest. Samostojni ustvarjalci pa izhajajo le iz lastne dojemljivosti, ne iz propagiranih doktrin. O nevarnostih in značilnostih sodobnega sveta lahko razmišljajo tudi povsem stvarno, a hkrati navdihneno ali duhovito, kot to počne s svojo asociativno povezavo strmeče deklacije ob telefonu in rjoveče opice slikar Uroš Weinberger, angažiran umetnik, ki je z vsem svojim dosedanjim ustvarjalnim delom v zanj vse bolj 'deplasiранem' današnjem svetu deklarirano zavzet predvsem za odrešenje človečnosti pred odprtim breznom zgolj v tehnologijo verujočega barbarstva.